

Eduskunnan hallintovaliokunta hav@eduskunta.fi

LAUSUNTOPYYNTÖ KOSKIEN VALTIONEUVOSTON SELONTEKOA KOTOUTUMISEN EDISTÄMISEN UUDISTAMISTARPEISTA,
VNS 6/2021 vp

Yleiskommentit

Kotoutumispoliittisessa selonteossa kotoutumista tarkastellaan laajasta näkökulmasta. Svenska Finlands folkting (jäljempänä Folktinget) toteaa, että ruotsinkielinen näkökulma otetaan siinä hyvin huomioon. **Sujuvan kotoutumispolun turvaamisen tärkeyttä molemmilla kansalliskielillä ei voi korostaa liikaa.** Folktinget kannattaa ajatusta ruotsin kielellä kotoutettavien maahanmuuttajien määrän lisäämisestä, koska kaksikieliset kunnat tarvitsevat työvoimaa ja ruotsinkielisen työvoiman tarve on suuri tietyillä ammattialoilla ja alueilla.

Kotoutumispoliittisessa selonteossa ehdotetaan, että kotoutumissuunnitelma lyhennettäisiin alle kaksivuotiseksi. Mahdollisuus pidennettyyn kotoutumisaikaan on hyvä, koska kaikki eivät pysty oppimaan kieltä suositellussa ajassa. **Folktinget pitää kuitenkin alle kahden vuoden mittaista kotoutumisaikaa ongelmallisena. Erityisen hankalaksi tulee kielitaitotason B1.1 saavuttaminen lyhyempänä aikana. Tarvitaan selkeät kriteerit sille, milloin kotoutumisaikaa voidaan pidentää, jotta siitä ei olisi epäselvyyttä asianomaiselle henkilölle, kunnallisille kotoutumispalveluille tai TE-viranomaisille.**

Työ- ja elinkeinoministeriön osaamiskeskuksen ruotsinkielisen puolen vahvistaminen on kannatettavaa. **Siitä huolimatta Folktinget katsoo, että ruotsin kielellä tapahtuvan kotoutumisen osaamiskeskukselle, jolla olisi kansallinen koordinoituvastuu ruotsin kielellä tapahtuvasta kotoutumisesta, on suuri tarve.**

Folktingetin mielestä jo olemassa olevat kuntakokeilut ovat ongelmallisia suomenruotsalaisesta näkökulmasta, koska ruotsin kieltä ei ole otettu niissä huomioon. Kaksikielisillä alueilla sen tulisi olla itsestäänselvyys. Ruotsinkielisen kotoutumisen suhteen on tärkeää muistaa, että ratkaisut ovat usein pikemminkin alueellisia kuin kunnallisia, ja että kotoutumiskysymys ylittää kuntarajat. Valtion tulee kannustaa kaksikielisiä kuntia yhteistyöhön ruotsinkielisten palveluiden kehittämisessä, erityisesti pääkaupunkiseudulla, jossa ruotsinkielinen kotoutuminen on jäljessä.

Folktingetin mielestä on tärkeää, että sekä ruotsin- että suomenkielisiä toimijoita osallistuu työhön moniammatillisten verkostojen rakentamiseksi ja kansallisten kotoutumista ja kotouttamista koskevien mallien luomiseksi. Kansallisissa ratkaisuissa tulisi ottaa huomioon, että kotoutuminen tapahtuu kahdella kielellä. Jos pilottihankkeet ovat osa kansallisen mallin alkuvaihetta, tulisi hankkeilla olla myös resursseja ruotsinkielisten ratkaisujen huomioon ottamiseksi tai vaihtoehtoisesti vastaavan hankkeen toteuttamiseksi ruotsin kielellä.

Selonteossa todetaan, että kotoutumisen edistämisen tietopohjaa vahvistetaan kotouttamisen osaamiskeskuksen tuottamilla selvityksillä ja koostamalla tutkimustuloksia asiantuntijoiden käyttöön. **Siirtolaisuusinstituutin suomenruotsalaisen yksikön roolia voisi kasvattaa ruotsin kielellä tapahtuvan kotoutumisen koordinoinnissa ja tutkimisessa.** Tähän tarvitaan valtion rahoitusta. Tällä hetkellä kartoituksissa ja selvityksissä otetaan harvoin huomioon ruotsin kieleen liittyvä näkökulma, mikä tekee otannasta liian pienen siihen, että ruotsin kielellä toteutettavasta kotoutumispolusta kyettäisiin tekemään johtopäätöksiä.

Folktingetin kannanotot seuraavista selonteossa mainituista keskeisistä toimenpiteistä:

Yhdenvertainen kotoutuminen ruotsin kielellä

Selonteon läpileikkaavana teemana on maahanmuuttajien tavoittamisen tärkeys. **Folktinget haluaa tuoda esiin, että siitä riippumatta, mikä taho kertoo maahanmuuttajille kotoutumiseen liittyvistä mahdollisuuksista, on tärkeää, että mahdollisuudesta ruotsin kielellä tapahtuvaan kotoutumiseen kerrotaan asiallisesti ja hyvissä ajoin ja että ruotsinkielinen kotoutumispolku tuodaan esiin yhdenvertaisesti suomenkielisen kanssa. Kotoutumiskielen valinnan tulee aina olla yksilön oma valinta.**

Monikielinen Tervetuloa Suomeen -opas ja Helsingin kaupungin ylläpitämä InfoFinland-verkkopalvelu muodostavat maahanmuuttajille tarkoitetun kotoutumislain mukaisen tietopaketin. **Folktingetin mielestä on tärkeää, että sekä**

Tervetuloa Suomeen -opas että InfoFinland-verkkopalvelu ovat ajan tasalla myös ruotsiksi ja että niissä on asianmukaiset tiedot Suomen kahdesta kansalliskielestä.

Selonteon mukaan kotoutumissuunnitelmaan voi sisältyä sekä ruotsin että suomen kielen opintoja. **Folktinget tukee ajatusta kaksikielisestä kotoutumisesta.** On silti tärkeää, että kaksikielinen kotoutuminen ei tapahdu ruotsinkielisen kotoutumisen kustannuksella. Kaksikielisissä kunnissa tarvitaan kaksikielistä kotoutumista erityisesti siksi, että niiden työmarkkinoilla tarvitaan kaksikielistä työvoimaa. Jos henkilön kotoutuminen tapahtuu kahdella kielellä, tämä tulee tietenkin ottaa huomioon myös kotoutumisajan kestossa.

Ruotsinkielinen kotoutumiskoulutus toteutetaan usein vapaan sivistystyön puitteissa. Se antaa joustoa, koska opetus voidaan järjestää kohderyhmän tarpeita vastaavasti, ja etuna on se, että opetusryhmät ovat usein varsin pieniä. **Folktingetin mielestä on tärkeää, että maahanmuuttajille tarjottavat koulutukset ovat maksuttomia. Jotta vapaa sivistystyö kykenisi tarjoamaan maksuttomia koulutuksia, rahoituksen olisi oltava valtiollista, riippumatta siitä, onko se mainittu kotoutumissuunnitelmassa vai ei.**

Verkkokoulutukset ovat hyvä lisä kotoutumiskoulutuksiin ja ne mahdollistavat joustavat järjestelyt. **Folktingetin mukaan verkkokoulutus ei voi olla ainut tapa, jolla ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta järjestetään, ja jolla ruotsinkielinen kotoutuminen mahdollistetaan asuinpaikasta riippumatta. Sosiaalinen osallistaminen on tärkeä osa kotoutumisprosessia, ja se jää helposti toteutumatta, jos maahanmuuttaja osallistuu vain verkkopohjaiseen kotoutumiskoulutukseen.**

Korkeasti koulutettujen pätevöitymistä ja työllistymistä voidaan tukea korkeakoulujen SIMHE-palveluilla. **Ammattikorkeakoulu Arcadalla on nykyään SIMHE-status, ja Folktinget katsoo, että korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien ruotsinkieliset palvelut tulee keskittää Arcadaan.** On tärkeää, että ruotsinkielistä kotoutumista haluaville maahanmuuttajille tarjottavat palvelut ovat esillä Metropolian vastuulla olevissa palveluissa. Tämä koskee luonnollisesti myös ruotsin kielellä tarjottavia neuvontapalveluita. **Talent Boost -toimenpideohjelman palveluiden tulee olla saatavilla myös ruotsiksi.**

Perheenjäsenillä on niin halutessaan oltava oikeus kotoutumiseen samalla kielellä. Vanhempainvapaalla olevien koulutus- ja työllistymismahdollisuuksista tulee tiedottaa mahdollisimman aikaisin, koska naisten työllisyysaste on usein miesten työllisyysastetta alhaisempi. Joustavat ratkaisut ovat tärkeitä kotona lasten kanssa oleville vanhemmille. Ruotsinkielistä vaihtoehtoa ei saa unohtaa mainita, kun perheille annetaan tietoja. Perhekeskustoimintaa ja etsivää nuorisotyötä tulee tarjota myös ruotsiksi kaksikielisissä kunnissa.

Nuorten yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi on tärkeää, että Ohjaamo ja muut poikkihallinnolliset verkostot voivat tehdä yhteistyötä ja toimia ruotsiksi. Tällä hetkellä Ohjaamo-toiminta on osittain kaksikielistä, mutta siitä huolimatta Ohjaamoiden ruotsinkieliset palvelut ovat puutteellisia. Ohjaamoiden tulee toimia ongelmitta sekä ruotsiksi että suomeksi.

Työperäinen maahanmuutto

Työperäinen maahanmuutto on yksi selonteon keskeisistä aiheista. **Folktingetin mielestä ratkaiseva kysymys on se, että työn perusteella muuttavien mahdollisuuksia kieliopintoihin ja yhteiskuntatietouden opiskeluun helpotetaan.** Ruotsinkielisessä kotoutumisessa hankintaprosessi ei aina toimi kovin hyvin, koska monet toimijat ovat varsin pieniä. Sen sijaan vapaan sivistystyön puitteissa on kyetty luomaan koulutuspaikkoja siten, että kieliopintoja on tarjottu työpaikoilla sovellusten ja verkkopalveluiden avulla. Tätä voitaisiin hyödyntää myös ruotsin kielellä kotoutuville suunnatussa yhteiskuntatietouden osaamispaketissa.

Työn perusteella muuttavien toimiva kotouttaminen ja osallistaminen on tärkeää. Osallistamiselle tulee olla selkeät rakenteet ja nimetyt vastuutahot siitä riippumatta, onko osallistaminen kunnan, työnantajan vai jonkin muun toimijan vastuulla. **Työn perusteella muuttavan taustat ja kieliolosuhteet siinä yhteisössä, johon hänet osallistetaan, on otettava huomioon.**

Kolmas sektori ja kumppanuusohjelmat

Folktinget kannatta kotouttamisen kumppanuusohjelman kehittämistä sekä kumppanuusohjelman alueellisen tukirakenteen perustamista valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen yhteistyön kehittämiseksi. Tässä työssä kolmannen sektorin ruotsin kieliset toimijat tulee ottaa huomioon, koska niillä on jo nyt keskeinen rooli ruotsinkielisessä kotoutumisessa muun muassa opastuksen, neuvonnan ja tiedottamisen osalta. Folktinget kannattaa myös ajatusta

järjestöjen osallisuuden lisäämisestä viranomaisten vastuulla olevien palvelukokonaisuuksien, kuten esimerkiksi matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapisteiden, kehittämisessä.

Folktingetin mukaan tiettyjen tehtävien kilpailuttaminen voi heikentää ruotsinkielisen kotoutumisen parissa työskentelevien järjestöjen ja oppilaitosten osallistumismahdollisuuksia. Ruotsinkielisen kotouttamisen toimijat ovat usein pieniä järjestöjä, joilla ei ole suuriin hankintaprosesseihin osallistumiseen vaadittavia henkilöstöresursseja eikä niihin tarvittavaa osaamista. Ruotsiksi kotoutettavat ryhmät voivat myös olla pieniä, jolloin on hankala täyttää hankintaprosessin yhteydessä mahdollisesti asetettuja vaatimuksia.

Folktingetin mukaan jo vakiintuneen toiminnan ylläpitämiseksi ja laadukkaiden kotouttamispalveluiden tarjoamiseksi tarvitaan entistä pysyvämpiä resursseja. Kaksikielisissä kunnissa on monia pieniä yhdistyksiä, jotka työskentelevät aktiivisesti, innovatiivisesti ja paikallisella tasolla maahanmuuttajien kotouttamiseksi. Myös niiden toiminnalle tulisi voida taata entistä pysyvämpää rahoitusta.

Helsingissä

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Sandra Bergqvist
puheenjohtaja
sandra.bergqvist@eduskunta.fi

Christina Gestrin
pääsihteeri
christina.gestrin@folktinget.fi

Stephanie Lindberg
kieliturvasihteeri
stephanie.lindberg@folktinget.fi